

Nr 160.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till universiteten i Uppsala och Lund m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

1:o) **Uppsala universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har uti propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 (åttonde huvudtiteln punkt 69, sid. 114—129, av det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1939) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för vissa tjänstemän vid Uppsala universitets samlingar och inrättningar m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40; *dels* besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1939/40, erhålla ändrad lydelse på sätt av departementschefen förordats; *dels ock* till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,971,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Ström m. fl.* (I: 141) och den andra inom andra kammaren av herr *C. G. Tengström m. fl.* (II: 210), vari hemställts, att riksdagen måtte medgiva inrättandet åt professorn, filosofie doktorn Carl Wilhelm von Sydow av en personlig professur i nordisk och jämförande folkminnesforskning vid universitetet i Uppsala;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *C. P. Wahlmark m. fl.* (I: 139), och den andra inom andra kammaren av herr *E. Sjögren m. fl.* (II: 196), vari hemställts, att den av Kungl. Maj:t vid universitetet i Lund föreslagna professuren i limnologi i stället inrättas vid Uppsala universitet;

dels ock en inom första kammaren av herrar *G. Branting* och *C. P. Wahlmark* väckt motion (I: 140), vari hemställts, att riksdagen ville *dels* be-

vilja ett anslag till inrättande av en provisorisk befattning som speciallärare i hygien vid Uppsala universitet, dels i enlighet med universitetskanslerns förslag bevilja professorn i hygien och bakteriologi vid Uppsala universitet J. L. Reenstierna ett årligt extra forskningsanslag å 3,000 kronor, att utgå till dess han inträder i pensionsåldern och att av honom användas i Sverige eller i utlandet som understöd åt hans forskning särskilt rörande spetälska.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de motionsvis gjorda yrkandena, hänvisas, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, till motionerna I: 139—141.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 111,600 kronor, varav 97,450 kronor belöpa å den av 1938 års riksdag beslutade löne regleringen för civilförvaltningen. I övrigt hänför sig anslagshöjningen i huvudsak till följande ändamål:

a) personligt lönetillägg å 1,200 kronor åt den nuvarande innehavaren av Emilia och Gustaf Carlbergs professur i idé- och lärdoms historia, professorn N. J. Nordström;

b) arvode å 1,500 kronor till ytterligare en amanuens vid obstetrisk-gynekologiska kliniken;

c) inrättande av en ordinarie befattning såsom tekniskt biträde och en ordinarie vaktmästarebefattning, båda i lönegraden A 7, vid institutionen för fysiologisk botanik;

d) arvode å 1,800 kronor åt ett ytterligare skriv- och bokföringsbiträde vid universitetets institutioner;

e) förändring av befattningen såsom kansliamanuens från tjänst med arvode å 2,500 kronor till extra ordinarie befattning i 18 lönegraden.

Beträffande det under a) omnämnda personliga lönetillägget å 1,200 kronor inhämtas av statsrådsprotokollet, bland annat, att den donation, varifrån lönen till innehavaren av den Carlbergska professuren bestrides, ursprungligen avkastat 15,210 kronor för år men att räntan numera — främst på grund av konvertering av det obligationslån, vari det donerade beloppet till övervägande delen överlämnats — uppginge till allenast 10,895 kronor för år jämte cirka 835 kronor, utgörande ränta å uppkomna, kapitaliserade räntebesparingar å omkring 25,700 kronor. Sammanlagda avkastningen å donationsmedlen komme sålunda att uppgå till cirka 11,820 kronor, vadan professor Nordström skulle komma att — inberäknat dyrtidstillägg — åtnjuta en lön, som med cirka 2,488 kronor jämte barntillägg understege vad som tillkomme universitetets övriga professorer.

Kanslern för rikets universitet har med anledning härav hemställt om anvisande av en förslagsvis beräknad anslagspost å 2,500 kronor till lönefyllnad åt Nordström.

Departementschefen har hänvisat till, att i donationsbestämmelserna beträffande ifrågavarande professur finnes ett förbehåll om att innehavaren av densamma skulle vara skyldig underkasta sig löneminskning vid sjunkande avkastning å donationskapitalet.

Med hänsyn härtill, yttrar departementschefen, kunde det vara tveksamt, om nämnde professor borde kompenseras för den löneminskning, som uppstått genom sjunkande ränteinkomster. På grund av vad av universitetsmyndigheterna i ämnet anförts ansåge departementschefen sig emellertid icke böra i princip motsätta sig förslaget. För ändamålet torde icke böra anlitas den besparing å något över 25,000 kronor, som tidigare uppstått å donationsmedlens avkastning och som, enligt vad departementschefen inhämtat, lagts till donationskapitalet. Lämpligen borde i anslutning till föreliggande förslag medel för täckande av skäligen del av löneunderskottet anvisas å riksstaten. Härvid förutsatte departementschefen emellertid, att universitetsmyndigheterna till ett kommande år övervägde möjligheterna att omplacera hela eller en del av donationskapitalet i syfte att förbättra avkastningen. De anslagsmedel, som i avbidan på denna omprövning borde anvisas för budgetåret 1939/40, borde enligt departementschefens mening icke bereda täckning för hela underskottet å löneförmånerna. I donationsurkunden hade förutsatts, att dyrtidstillägg skulle utgå å lönen endast om så efter en årligen återkommande prövning funnes böra ske med hänsyn till ränteinkomsternas storlek. Beträffande löneförbättring gällde i stort sett samma förbehåll. Läget vore alltså, att professurens innehavare, endast om kanslern så med hänsyn till ränteinkomsternas storlek funne lämpligt, kunde erhålla dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning. Vid sådant förhållande funne departementschefen sig icke kunna tillstyrka, att vid bestämmandet av lönefyllnaden hänsyn toges till vare sig dyrtidstillägg eller provisorisk avlöningsförstärkning. Lönefyllnaden borde beräknas till skillnaden mellan å ena sidan lön och ålderstillägg, 13,000 kronor, å andra sidan den beräknade avkastningen av donationsfonden, 11,820 kronor, alltså till 1,180 kronor. Detta belopp, som torde böra avrundas till 1,200 kronor, syntes icke böra anvisas förslagsvis utan i avlöningsstaten upptagas som bestämt belopp. Bestämmelser rörande villkoren för lönetilläggets utgående torde Kungl. Maj:t böra framdeles meddela. Departementschefen förutsatte, att lönetillägget bleve personligt för den nuvarande innehavaren av professuren.

Departementschefen har vidare erinrat, att majoren H. Jacobsson och hans hustru Karin Jacobsson, född Broström, genom donationsbrev den 31 december 1937 till universitetet i Uppsala överlämnat ett belopp av 500,000 kronor, avsett till upprättande och vidmakthållande vid universitetet av en professur, vars innehavare skulle ägna sig åt forskning och undervisning beträffande de för livsprocesserna grundläggande kemiska och fysikaliska lagbundenheterna, samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 20 maj 1938 bemyndigat universitetet att mottaga donationen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle vidare i den särskilda avlöningsstaten för professorer och lärare m. fl., under rubriken matematisk-naturvetenskapliga sektionen, införas en ny anmärkning beträffande nyss omförmälda donationsprofessuren i biokemi samt vidtagas ändring av den under nämnda rubrik uppförda anmärkningen 2, i syfte att befria den av professorerna i kemi, vilken av kanslern förordnas till föreståndare för den kemiska institutionen, från skyldighet att bebo den nuvarande tjänstebostaden.

I *motionerna I: 141 och II: 210*, vari yrkats inrättande av en personlig professur åt C. W. von Sydow, har anförts bland annat:

Allmogekulturen utgjorde en enhet, och den fulla kunskapen om densamma erhöles först genom en intim samverkan mellan de härmed sysslande vetenskapsgrenarna, i första rummet dialektforskning, ortnamnsforskning, etnologi och folkminnesforskning. Det vore också allmänt erkänt, att en tillfredsställande universitetsundervisning borde vara ordnad för alla dessa forskningsgrenar. Genom ett flertal professurer och docenturer i nordiska språk eller svenska språket måste anses vara väl sört för dialektforskningen. För ortnamnsforskningen finnes en personlig professur vid Uppsala universitet. En professur i etnologi hade erhållits genom en enskild donation till nordiska museet i Stockholm. För undervisningen i folkminnesforskning hade dock ännu ingen professur upprättats. Under de 25 år, som folkminnesforskningen ingått i svensk universitetsundervisning, hade man ej nått längre än till att utnämna docenter i ämnet och genom tillfälliga anställningar ordna undervisningen. Vid Lunds universitet inrättades år 1910 en docentur i nordisk och jämförande folkminnesforskning. Innehavaren härav, professor C. W. von Sydow, som sedan 1912 tjänstgjort som examinator i ämnet vid Lunds universitet och sedermera förordnats som sådan även vid Uppsala universitet, hade varit den lärare, på vilken det ojämförligt mesta arbetet vilat. År 1931 omvandlades von Sydows verksamhet till en befattning som biträdande lärare vid Lunds universitet och samtidigt föreståndare för Hyltén-Cavalliusstiftelsen. Sedan 1932 hade von Sydow undervisat vid Uppsala universitet under kortare tider såväl höst- som vårtermin. Från år 1929 hade ytterligare en docent funnits i folkminnesforskning i Lund. Vid Göteborgs högskola undervisade sedan 1925 under några år en docent i folkminnesforskning.

Både uppteckningen av våra snabbt försvinnande folkminnen och den vetenskapliga bearbetningen av folkminnesmaterialet hade sålunda alltjämt i vårt land måst bedrivas utan det stöd, som inrättandet av en professur i ämnet folkminnesforskning vid åtminstone ett av våra universitet skulle innebära för såväl nutiden som framtiden. Därmed hade den svenska folkminnesundersökningen kommit i ett ogynnsamt läge. Detta framträdde desto hjärtare, då man jämförde med förhållandet i de många europeiska länder, där numera forskningsgrenen gynnades av fast universitetsundervisning med ej sällan ett flertal professurer.

Det vore uppenbart att behovet av akademisk undervisning i folkminnesforskning i vårt land icke i längden kunde fyllas på sätt som hittills skett. Skulle de nuvarande förhållandena alltjämt bestå, måste man räkna med att det alltfört växande intresset hos de studerande för denna art av kulturforskning icke kunde tillgodoses.

Vid Uppsala universitet hade intresset för upprättandet av en professur i folkminnesforskning upprepade gånger framträtt.

Senast hade det större akademiska konsistoriet i Uppsala i sina petita till 1938 års riksdag gjort framställning om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur i folkminnesforskning åt professor von Sydow. Samtidigt hade även det större akademiska konsistoriet i Lund anhållit att framställning skulle göras till 1938 års riksdag om inrättande av en ordinarie professur i ämnet vid Lunds universitet.

Uppsala vore det naturliga centrum för hithörande forskning inom den

ojämförligt största och för forskningen viktigaste delen av landet från och med Norrland i norr ned till Småland i söder. I Uppsala förvarades på landsmålsarkivet de största handskrivna samlingar rörande dessa ämnen i Sverige och dit inkomme i ännu oförminskad ström nya samlingar av här ifrågavarande art. I Uppsala funnes slutligen den stora skaran studenter från de norra och mellersta delarna av landet ur vilken de lämpligaste samlingarna utginge.

Med de utredningar, som detta ärende tidigare föranlett, och med de synpunkter, som här framställts, syntes det vara till fullo ådagalagt, att frågan om universitetsundervisning i folkminnesforskning utan uppskov borde och kunde lösas till förmån för en vetenskap, vars stora vikt och betydelse för nationell kulturforskning så allmänt insetts och uppskattats. Men ännu ett skäl till ett omedelbart upprättande av en professur i folkminnesforskning syntes kräva särskilt beaktande. Professor C. W. von Sydow hade varit banbrytaren för den svenska folkminnesforskningen, sådan den bedrivits under det senaste kvartseket. Han hade under hela denna tid ägnat allt sitt arbete och all sin strävan åt denna forskningsgren och härvid oavbrutet meddelat universitetsundervisning, som sedan länge varit mycket mer omfattande än den som i vanliga fall ålåg en docent. Han hade vidare utövat en betydelsefull upplysningsverksamhet utanför universiteten för att intressera och instruera föreningar, skolor och enskilda för metodisk folkminnesinsamling. Som akademisk lärare hade han fört fram ett betydande antal lärjungar till kandidat- och licentiatexamen samt några till doktorsgrad. Hans läraregärning hade i hög grad till självständigt arbete inspirerat lärjungar, som ej ryggat tillbaka inför det faktum att denna forskningsgren ej ställt i utsikt akademisk befördran. C. W. von Sydows omfattande och gedigna kunskaper och hans nit för forskningens utveckling hade verkat befrämjande även i andra länder än Sverige.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag finner utskottet sig böra tillstyrka.

Utskottet.

Vad angår det motionsvis framställda yrkandet om inrättande av en *personlig professur i nordisk och jämförande folkminnesforskning* vid universitetet i Uppsala för professor C. W. von Sydow får utskottet erinra, att universitetsberedningen i sin den 7 oktober 1937 avgivna utredning angående universitetens verksamhet och organisation (statens offentliga utredningar 1937: 36) framlagt förslag om upprättande vid Uppsala universitet av en professur i folkminnesforskning och vid Lunds universitet av en professur i nordisk etnologi. Ifrågavarande förslag äro, enligt vad utskottet inhämtat, för närvarande föremål för universitetsmyndigheternas behandling.

Utskottet vill för sin del erkänna, att goda skäl ur nationell och allmänt vetenskaplig synpunkt kunna anföras för att nämnda ämnen böra erhålla företrädare vid våra universitet i professors ställning. Utskottet anser sig dock icke kunna bedöma huruvida ämnesområdet för de föreslagna professurerna bör bestämmas på sätt universitetsberedningen ifrågasatt eller om måhända till en professur i folkminnesforskning lämpligen bör hänföras jämväl något närbesläktat ämnesområde. Härom torde emellertid klarhet komma att vinnas genom den nu pågående utredningen. Därest det härvid ur olika synpunkter skulle befinnas erforderligt, att en professur i folkminnesforsk-

ning i enlighet med universitetsberedningens förslag anses böra inrättas, utgår utskottet ifrån, att denna fråga i så god tid förelägges till Kungl. Maj:ts prövning och avgörande, att förslag i ämnet kan av Kungl. Maj:t framläggas redan för nästkommande års riksdag. Vid ett eventuellt bifall från riksdagens sida till ett förslag i angivna riktning torde professor von Sydow utan ansökningsförfarande kunna kallas till innehavare av en dylik lärostol.

Det torde även böra i första hand ankomma på Kungl. Maj:t, att — därest en ordinarie professorsbefattning i folkminnesforskning icke av Kungl. Maj:t skulle befinnas böra komma till stånd — taga under omprövning spörsmålet om huruvida von Sydows vetenskapliga förtjänster och forskargärning motivera inrättandet för honom av en personlig professur samt eventuellt förelägga 1940 års riksdag förslag i ämnet.

Med vad utskottet sålunda anfört torde motionerna I: 141 och II: 210 få anses besvarade.

I motionerna I: 139 och II: 196 har förslag framställts om att den av Kungl. Maj:t föreslagna *professuren i limnologi* vid Lunds universitet i stället skulle inrättas vid universitetet i Uppsala. Utskottet får erinra, att 1938 års riksdag i sin skrivelse nr 417 uttalade, att riksdagen med hänsyn till betydelsen av den limnologiska vetenskapen ansåge frågan om limnologiens ställning vid Lunds universitet böra utan alltför lång tidsutdräkt bringas till en lösning. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t nu föreslagit inrättandet av en professur i ämnet vid nämnda universitet. Utskottet, som i det följande kommer att yttra sig angående ifrågavarande förslag, får i detta sammanhang framhålla, att de i berörda motioner förebragta skälen för professurens förläggande till universitetet i Uppsala icke förefalla utskottet bärande. Utskottet ställer sig därför avvisande till det i motionerna framställda yrkandet.

Utskottet anser sig icke heller kunna biträda yrkandet i motionen I: 140 angående dels inrättandet av en *specialläraryrkesbefattning i hygien* vid Uppsala universitet, dels ock beviljande av ett *årligt extra forskningsanslag* å 3,000 kronor till professorn J. L. Reenstierna. Behov av anslag för ifrågavarande ändamål synas utskottet i första hand böra prövas av vederbörande universitetsmyndigheter, som därefter torde hava att förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 139 och II: 196 samt I: 140,

a) godkänna följande personalförteckning för vissa tjänstemän vid Uppsala universitets samlingar och inrättningar m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning för vissa tjänstemän vid
Uppsala universitets samlingar och
inrättningar m. m.:

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Biblioteket:

1 överbibliotekarie	A 30
4 förste bibliotekarier	A 26
10 andre bibliotekarier	A 21
1 maskinist	A 8
4 vaktmästare	A 7
1 kanslibitråde	A 7
2 kontorsbiträden	A 4

Vetenskapliga institutioner och inrättningar,
tillhörande medicinska och
filosofiska fakulteterna:

2 konservatorer	A 21
1 trädgårdsmästare	A 18
1 preparator	A 10
1 instrumentmakare	A 10
3 maskinister	A 8
9 tekniska biträden	A 7
22 vaktmästare	A 7
2 underträdgårdsmästare	A 7
1 eldare, tillika biträdande vaktmästare	A 5
2 trädgårdsmedhjälpare	A 5

Kansliet:

1 sekreterare	A 28
1 akademinotarie och ombudsman	A 26
2 vaktmästare	A 7
1 kanslibitråde	A 7
1 portvakt	A 5

Drätselverket:

1 räntmästare	A 30
1 kamrerare	A 24
1 andre kamrerare	A 21
1 maskinist	A 8
1 vaktmästare	A 7
1 kanslibitråde	A 7

Statsutskottets utlåtande Nr 160.

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad
än den 20:e.

Biblioteket:

1 förste bibliotekarie ..... Eo 26;

b) besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet
skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret
1939/40, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Avlöningsstat.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

Avlöningsstater.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
A. Avlöningsstat för professorer m. fl.			
-----	—	—	—
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen.			
-----	—	—	—
<i>Anm.:</i>			
-----			
2. Från lönen för <i>dels</i> professorn i astronomi, <i>dels ock</i> den såsom professor vid universitetet i Uppsala äldre av ovannämnda professorer i botanik fråndragas 1,500 kronor, utgörande beräknat värde av förefintlig tjänstebostad, dock med iakttagande av att, därest ifrågavarande professor i botanik icke önskar disponera tjänstebostaden, densamma skall disponeras av den såsom professor vid universitetet yngre professorn i botanik, från vilkens lön i sådant fall skall fråndragas nämnda belopp.			
-----			
6. Utom ovannämnda professorsbefattningar finnes inom sektionen »Karin och Herbert Jacobssons professur i biokemi», vars innehavare avlönas från en för ändamålet donerad fond.			
<i>Anmärkingar till avlöningsstat för professorer m. fl.</i>			

B. Avlöningsstat för exercitiemästare.			
-----	—	—	—
Summa kronor	—	—	855,000

4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl Maj:t:	
a. Grundbelopp	kronor 460,310
b. Vikariatsersättningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3,000 kronor 463,310
<hr/> <hr/>	
Summa kronor 1,424,710.	

Anmärkningar till avdelning I. av avlöningsstaten.

2. Besparingar å följande anslagsposter, nämligen: delposten 1. a. till Lön och tjänstgöringspenningar till tjänstemän å ordinarie stat, anslagsposten 2. till Arvode till professor i psykiatri, delposten 4. till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp, anslagsposten 5. till Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän skola, med undantag dels av besparingar å anslagsmedel, som beräknats till arvode och ersättning till universitetslektor i svenska språket, dels av besparingar å docentstipendier, varom bestämmelser i annan ordning meddelats, dels av besparingar å anslagsmedel, som beräknats till arvode åt assistenten å den fysikalisk-kemiska institutionen, dels ock av besparingar å anslagsmedel, som beräknats till lönetillägg åt professorn N. J. Nordström såsom innehavare av professuren i idé- och lärdomshistoria, ingå till reservfonden, vilken står under kanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behov, i den ordning universitetsstatuterna stadga.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 418,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 17,140
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar	
m. m.	kronor 101,500
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 5,016 » 106,516
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 30,900
<hr/> <hr/>	
Summa kronor 573,156	

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 1,424,710
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.	» 573,156
<hr/> <hr/>	
Summa kronor 1,997,866	

Särskilda uppbörsmedel:

----- kronor	26,866
	Nettoutgift kronor 1,971,000;
c) till <i>Uppsala universitet</i> : <i>Avlöningar</i> för budget-	
år 1939/40 anvisa ett <i>förslagsanslag</i>	
av . . . . . kronor 1,971,000;	

II. att motionerna I: 141 och II: 210 må anses besvarade med vad utskottet i det föregående anført.

2:o) **Uppsala universitet: Vissa ersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 71, sid. 137), vilket innebär samma medelsanvisning som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Vissa ersättningar m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 14,200 kronor.

3:o) **Lunds universitet: Avlöningar:** Kungl. Maj:t har (punkt 73, sid. 139—155) föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att vid Lunds universitet skall från och med den 1 juli 1940 inrättas en professur i limnologi, *dels* fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för vissa tjänstemän vid Lunds universitets samlingar och inrättningar m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40, *dels* besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1939/40, erhålla ändrad lydelse på sätt av departementschefen förordats, *dels* ock till Lunds universitet: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,710,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *A. Hellberg* väckt motion (II: 306), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att vid universitetet i Lund skall från och med den 1 juli 1940 inrättas en särskild professur i förvaltningsrätt genom utbrytning av förvaltningsrätten och kyrkorätten ur den nuvarande lärostolen därstädes i statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 84,900 kronor, varav 73,200 belöpa å löneregleringen för civilförvaltningen. Anslagshöjningen hänför sig i övrigt huvudsakligen till följande ändamål:

- a) arvode å 3,000 kronor åt en speciallärare i hygien;
- b) arvode å 6,000 kronor åt en biträdande lärare i matematik;
- c) inrättande av en ordinarie befattning såsom försöksassistent vid institutionen för ärftlighetsforskning i lönegraden A 16 (merkostnad omkring 2,700 kronor).

Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare, att vid universitetet i Lund skulle från och med den 1 juli 1940 inrättas en *professur i limnologi*. Härom inhämtas av statsrådsprotokollet i huvudsak följande:

Den genom professorn E. Naumanns frånfälle för ett par år sedan uppkomna frågan om ordnandet av limnologiundervisningen i vårt land har varit föremål för utredning genom särskilda delegerade, av universitetsberedningen och de akademiska myndigheterna. Frågan har hittills provisoriskt ordnats på så sätt, att medel anvisats för anställande av en amanuens med uppgift att under ledning av tillförordnade föreståndaren för limnologiska institutionen utöva tillsyn över de nu för ifrågavarande undervisning till förfogande stående anläggningarna.

Särskilda *delegerade* för utredning av frågan anförde i yttrande den 27 maj 1935 bland annat:

Den limnologiska undervisnings- och forskningsverksamhet, som under Naumanns ledning uppblomstrat vid Lunds universitet och dess limnologiska fältlaboratorium i Aneboda, utgjorde ett så betydande inslag i svensk vetenskaplig kultur, den innebure så rika möjligheter till befordrandet av de svenska sötvattens praktiska utnyttjande och bildade redan ett så uppmärksammat led i den internationella limnologiska forskningsorganisationen, att det möjligast effektiva vidmakthållandet av denna verksamhet framstode som en bjudande plikt. Efter ingående granskning av möjligheterna för nämnda verksamhets fortsättande hade de delegerade kommit till den bestämda åsikten, att frågans bästa lösning vore, att den av Naumann innehavda professuren i limnologi återupprättades vid Lunds universitet. Professorn i limnologi skulle givetvis ensam övertaga ansvaret för de limnologiska laboratoriernas skötsel.

Den under Naumanns tid bedrivna verksamheten vid Aneboda limnologiska laboratorium hade fått betydelse för hela landet och även internationellt därigenom, att Naumann hållit laboratoriet öppet för studerande från landets alla universitet och högskolor och även organiserat en samverkan med utländska institutioner och forskare. Denna interakademiska och internationella karaktär ansåge de delegerade vara av den betydelse, att den borde bibehållas för framtiden. För Aneboda limnologiska laboratorium borde fastställas bestämmelser om denna interakademiska och internationella karaktär.

Sedan större akademiska konsistoriet i Lund tillstyrkt framställning om utverkande av proposition till riksdagen om inrättande vid sagda universitet av en professur å ordinarie stat i limnologi, anförde *universitetsberedningen*, att den ansåge synnerligen starka motiv tala för att limnologien finge en egen lärostol vid något av våra akademiska lärosäten. Av historiska skäl och med hänsyn till att Aneboda-institutionen tillhörde Lunds universitet torde professuren böra inrättas vid sagda universitet. Beredningen hölle jämväl före, att man borde söka i största möjliga utsträckning bevara Aneboda-laboratoriets hittillsvarande karaktär av en interakademiskt och internationellt betonad institution.

Större akademiska konsistoriet har nu upprepat sin tidigare gjorda framställning.

Kanslern har yttrat, att såväl från vetenskaplig synpunkt som med hänsyn till den stora ekonomiska betydelsen av de frågor, varmed limnologien sysslade, en professur i detta ämne vore väl motiverad, och att övervägande skäl syntes tala för att densamma förlades till Lunds universitet. Alterna-

tivt ville kanslern nu ifrågasätta en provisorisk lösning av denna fråga genom inrättandet av en speciallärarbefattning i limnologi, vilken befattning sedermera, när en professur inrättades, borde bortfalla.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande:

Givet vore, att det provisorium, som för närvarande rådde och kommit till stånd närmast för att bereda de personer, som vore sysselsatta med studier på området, tillfälle att fortsätta desamma under ordnade arbetsbetingelser, icke vore tillfredsställande ur undervisnings- och forskningssynpunkt. Med hänsyn till ämnets vikt syntes det önskligt, att dess ställning nu på ett fastare och för ämnets utveckling här i landet mera betryggande sätt reglerades. Ett nytt provisorium förefölle departementschefen alltså icke tillfredsställande; det borde enligt departementschefens mening tillses, att ämnet verkligen finge en representativ företrädare, som helt kunde ägna sina krafter åt uppgiften. Kanslerns förslag om anställande av en speciallärare vore att betrakta som en provisorisk lösning av frågan, som icke beredde säkerhet för att limnologien som vetenskap och praktiskt arbetsområde vunne tillbörligt beaktande.

Departementschefen anslöte sig därför till den uppfattningen att den bästa lösningen vore inrättandet av en professur i överensstämmelse med universitetsberedningens förslag.

I den ovannämnda *motionen II: 306* har anförts i huvudsak följande:

Såsom en följd av att staten under senare tid i allt större utsträckning kommit att ingripa reglerande och kontrollerande på de flesta av samhällslivets skilda områden, tenderade förvaltningsrätten i nutiden att erhålla en allt mera ökad vikt och betydelse. Icke förty saknades vid våra statsuniversitet — i motsats till vad förhållandet vore t. ex. i Finland — en självständig professur i ämnet förvaltningsrätt. Vid universitetet i Uppsala vore detta ämne förenat med statsrätten och folkrätten till en lärostol i statsrätt, förvaltningsrätt och folkrätt; vid universitetet i Lund inginge ytterligare kyrkorätten i benämningen på motsvarande professur. Förvaltningsrätten framstode härigenom såsom styvmoderligt behandlad, jämfört med andra grenar av rättsvetenskapen.

Avgörande skäl syntes kunna anföras för att förvaltningsrätten, som representerade ett såväl teoretiskt som praktiskt synnerligen betydelsefullt område inom rättsvetenskapen, bereddes en bättre ställning vid universiteten genom att en särskild lärostol upprättades i detta ämne vid till en början ett av dessa. Härvid uppstode frågan om professurens förläggande till universitetet i Uppsala eller i Lund. Övervägande skäl syntes tala för det senare alternativet. Efter statsmakternas beslut föregående år skulle nämligen år 1940 eller senare vid förstnämnda universitet inrättas en särskild professur i internationell rätt, omfattande folkrätt och internationell privaträtt. Härigenom komme förvaltningsrättens ställning därstädes att i någon mån förbättras. Visserligen bleve denna förbättring mera formell än reell med hänsyn därtill, att folkrätten hittills faktiskt intagit en undanskymd ställning vid universiteten, där den icke förmått hävda sig i konkurrensen med de för juristutbildningen i regel viktigare ämnena statsrätt och förvaltningsrätt. Men för universitetets i Lund vidkommande finge man jämlikt grunderna för nyssnämnda beslut anse, att folkrätten där numera borde intaga en med statsrätten och förvaltningsrätten jämbördig ställning inom den lärostol, vartill dessa ämnen hörde. Det torde dock redan vara svårt för en enda person att svara för undervisning och examination inom

dessa omfattande och vitt skilda grenar av rättsvetenskapen. Och att inom samtliga dessa bedriva vetenskaplig forskning torde vara nära nog omöjligt. Skulle kravet på professorskompetens i alla dessa ämnen upprätthållas vid ett framtida återbesättande av professuren i Lund, måste man riskera att den komme att förbli obesatt.

Utbrötes förvaltningsrätten och kyrkorätten ur den nuvarande professuren i Lund i statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt, ernåddes som resultat icke bara en förbättring av förvaltningsrättens ställning utan även av folkrättens. Detta senare ämne skulle genom ett sådant beslut faktiskt komma att beredas samma förmånliga ställning som i Uppsala efter inrättandet av professuren i internationell rätt. Två önskvärda resultat skulle alltså ernås genom den föreslagna anordningens realiserande.

Det vore av en viss vikt att ett beslut i ämnet fattades redan vid innevarande års riksdag — ehuru något anslag för en professur i förvaltningsrätt icke kunde behöva upptagas i riksstaten förrän för budgetåret 1940/41. Ty den nuvarande innehavaren av lärostolen i statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt vid universitetet i Lund skulle författningen enligt avgå sommaren 1940, varför förtidsproceduren skulle igångsättas instundande sommar. En uppdelning av professuren borde om möjligt vara beslutad innan så skedde.

Vad beträffar Kungl. Maj:ts förslag om inrättande vid Lunds universitet av en *professur i limnologi*, har utskottet i det föregående erinrat om 1938 års riksdags uttalande, att frågan om limnologiens ställning vid nämnda universitet syntes böra utan alltför lång tidsutdräkt bringas till en lösning. Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, vilket ansluter sig till den lösning universitetsberedningen förordat, står enligt utskottets uppfattning i god överensstämmelse med den mening, varåt fjolårets riksdag gav uttryck. Med hänsyn härtill och då de av departementschefen anförda skälen för att berörda ämne erhåller en företrädare i professors ställning vid Lunds universitet synts utskottet bärande, ansluter utskottet sig till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket innebär, att nämnda professur inrättas från och med den 1 juli 1940.

Utskottet.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Beträffande det motionsvis framställda yrkandet om inrättandet från och med den 1 juli 1940 vid universitetet i Lund av en särskild *professur i förvaltningsrätt* får utskottet erinra, att för närvarande finnas vid Uppsala universitet en professur i statsrätt, förvaltningsrätt och folkrätt samt vid Lunds universitet en professur i statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt. Genom beslut av 1938 års riksdag har från och med den 1 juli 1940 inrättats en ny professur i Uppsala i internationell rätt, vars huvudämne avsetts att bli folkrätt. Från nyss angivna tidpunkt kommer alltså att från professuren i statsrätt, förvaltningsrätt och folkrätt i Uppsala fränskiljas sistnämnda ämne, varigenom viss begränsning kommer att inträda med avseende å professurens ämnesområde. Vid behandlingen av

frågan om inrättandet av professuren i internationell rätt vid Uppsala universitet förelåg till prövning jämväl ett i motion II: 402/38 framställt förslag om att riksdagen, för att främja folkrättens — och samtidigt förvaltningsrättens — ställning vid universiteten, måtte besluta en uppdelning av de stats- och förvaltningsrättsliga professurerna vid våra universitet på så sätt, att vid vart och ett av universiteten folkrätten bleve förenad med statsrätten till en professur och förvaltningsrätten bleve ensamt ämnesområde för en annan professur. I sitt utlåtande nr 176/1938, vari utskottet tillstyrkte inrättandet av berörda professur i internationell rätt, med folkrätt som huvudämne, fann utskottet sig med den ståndpunkt utskottet sålunda intog till sistnämnda förslag icke kunna tillstyrka ovan nämnda motionsvis framställda yrkande. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets därom gjorda hemställan, att motionen II: 402, i berörda del, icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Såsom i den nu föreliggande motionen II: 306 erinrats, kommer lärostolen i statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt vid Lunds universitet att sommaren 1940 bliva ledig. Åtgärder för professurens tillsättande komma, därest icke beslut fattas angående anstånd härmed, att inledas redan under nästa budgetår. Såsom av det föregående framgår, kommer motsvarande professur vid Uppsala universitet genom 1938 års riksdags beslut att få en ändrad ämnesomfattning. Enligt utskottets mening synas med hänsyn härtill skäl föreligga för att undersökning verkställas i fråga om det lämpliga ämnesområdet för berörda Lundaprofessur, varvid torde böra tagas i övervägande att åt förvaltningsrätten inrymma en starkare ställning i ämneskombinationen än för närvarande. Ifrågasvarande utredning torde böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg. I avvaktan på att ståndpunkt tagits till resultatet av nämnda utredning torde med åtgärder för professurens tillsättande böra anstå.

Motionen II: 306 torde få anses besvarad med vad utskottet sålunda anført.

Utskottet får alltså hemställa,

- I. att riksdagen må,
  - a) besluta, att vid Lunds universitet skall från och med den 1 juli 1940 inrättas en professur i limnologi;
  - b) fastställa följande personalförteckning för vissa tjänstemän vid Lunds universitets samlingar och inrättningar m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning för vissa tjänstemän vid
Lunds universitets samlingar och
inrättningar m. m.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Biblioteket:

1 överbibliotekarie	A 30
4 förste bibliotekarier	A 26
6 andre bibliotekarier	A 21
3 vaktmästare	A 7
1 kanslibitråde	A 7
1 eldare	A 5
2 kontorsbiträden	A 4

Vetenskapliga institutioner och inrätt-
ningar, tillhörande medicinska och
filosofiska fakulteterna:

2 konservatorer	A 21
1 trädgårdsmästare	A 16
1 försöksassistent	A 16
1 preparator	A 10
9 tekniska biträden	A 7
16 vaktmästare	A 7
1 underträdgårdsmästare	A 7
2 trädgårdsmedhjälpare	A 5
3 räknebiträden	A 4

Kansliet:

1 sekreterare, tillika ombudsman	A 28
1 kanslibitråde	A 7
1 vaktmästare (kursor)	A 7

Räntekammaren:

1 räntmästare	A 29
1 kamrerare	A 24
1 universitetsvaktmästare	A 7
1 eldare	A 5,

c) besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1939/40, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Avlöningsstat.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

---

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor 460,785
	<u>Summa kronor 1,306,385</u>

Anmärkning till avdelning I. av avlöningsstaten.

Besparingar å anslagsposten 1. a. till Lön och tjänstgöringspenningar till tjänstemän å ordinarie stat och å anslagsposten 2. till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t skola, med undantag dels av besparingar å anslagsmedel, som beräknats till ersättning åt universitetslektor i svenska språket, dels av besparingar å docentstipendier, varom bestämmelser i annan ordning meddelats, ingå till reservfonden, vilken står under kanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behov, i den ordning universitetsstatuterna stadga. Tills vidare och till dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall till pensionsinrättningen för Lunds universitets ämbets- och tjänstemäns änkor och barn ingå en tredjedel av de till reservfonden för varje år sålunda ingående besparingarna.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 302,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 11,320
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor 71,156	
b. Avlöningsförhöjningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 2,400
	» 73,556
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 22,300
	<u>Summa kronor 409,376</u>

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 1,306,385
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.	» 409,376
	<u>Summa kronor 1,715,761</u>

Särskilda uppbördsmedel:

	<u>kronor 5,761</u>
	Nettoutgift kronor 1,710,000,

d) till *Lunds universitet*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 1,710,000;

II. att motionen II: 306 må anses besvarad med vad utskottet i det föregående anført.

4:o) **Gemensamma universitetsändamål: Universitetsstatistik.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, sid. 190 och 191), vilket innebär en anslagsminskning med 9,000 kronor, får utskottet, under erinran att riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts i annat sammanhang framställda förslag om beräkning under anslaget till Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet av ett belopp av 10,000 kronor till vissa kostnader för ifrågavarande ändamål, hemställa, att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Universitetsstatistik* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

Stockholm den 5 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

C. P. V. GRÄNEBO.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Gränebo, Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Andersson* i Fältenborg, *Gustafsson* i Benestad, *Ström* i Lidköping, *Andrén, Lindström, Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar, *Sundberg* och *Nisser*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Lindberg* i Umeå, *Weijne, Andersson* i Södergård och *Mårtensson*.
